

Uşaqların rəqəmsal mühitdə qorunması ilə bağlı hüquqi aktlar qəbul olunacaq

Müasir dövrdə informasiya sürətlə yayılır və rəqəmsal platformalar həyatımızın ayrılmaz hissəsinə çevrilib. Bütün bunların nəticəsi olaraq məlumatlar daha da əlçatan olub. Lakin bu inkişaf həm də zərərli informasiyaların yayılması üçün imkanlar yaradır. Xüsusilə qeyd edilməlidir ki, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafının, rəqəmsal texnologiyaların tətbiqinin, sosial şəbəkələrin geniş istifadəsinin uşaqlar üçün yaratdığı risklər də zaman keçdikcə daha qabarıq şəkildə ortaya çıxır. Bu baxımdan uşaqların zərərli informasiyadan qorunması aktual məsələdir.

Prezident İlham Əliyevin uşaqların rəqəmsal mühitdə müdafiəsi sahəsində balanslaşdırılmış, sübuta əsaslanan və sistemli yanaşmanın, sosial şəbəkələrdən istifadə sahəsində rəqəmsal bacarıqların təşviqi, onlayn davranış mədəniyyətinin formalaşdırılması və yaradıcı rəqəmsal potensialın inkişaf etdirilməsi məqsədilə fevralın 27-də imzaladığı "Uşaqların rəqəmsal mühitdə zərərli məzmun və təsirlərdən qorunması ilə bağlı tədbirlər haqqında" sərəncamı bu sahədə özünü göstərən problemlərin aradan qaldırılmasında böyük rol oynayacaq.

Bu gün uşaqların həyatı, sadəcə, ailə və məktəblə məhdudlaşmır. Reallıq göstərir ki, onlar erkən yaşlardan sosial şəbəkələrdə profilər yaradır, müxtəlif platformalarda ünsiyyət qurur, oyun oynayır, məlumat əldə edir və paylaşırlar. Rəqəmsal mühit onların dünyagörüşünün formalaşmasına birbaşa təsir göstərir. Lakin informasiya-kommunikasiya tex-

nologiyalarının sürətli inkişafı uşaqlara yeni bilik və bacarıqlar qazandırmaqla yanaşı, onları zərərli məzmun, manipulyativ təsirlər, saxta məlumatlar və kibertəzyiq kimi təhlükələrlə də üz-üzə qoyur.

Sərəncamda qeyd olunur ki, beynəlxalq təşkilatların və elmi mərkəzlərin araşdırmaları, eləcə də müxtəlif ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, uşaqların rəqəmsal mühitdə qorunması xüsusi diqqət tələb edir. Onların psixoloji sağlamlığının, təhlükəsizliyinin və normal inkişafının təmin olunması üçün həm hüquqi mexanizmlər, həm də texnoloji müdafiə vasitələri tətbiq edilməlidir. Bu çərçivədə uşaqların şəxsi məlumatlarının, ləyaqətinin və təhlükəsizliyinin dövlət tərəfindən qorunması vacib amildir. Beynəlxalq praktikada, xüsusilə sosial şəbəkələrin fəaliyyətinə nəzarətin gücləndirilməsi, uşaqlar üçün risklərin azaldılması və məlumatların daha ciddi qorunması istiqamətində tələblərin artırılması müşahidə edilir.

Eyni zamanda rəqəmsal savadlılığın artırılması da xüsusi önəm daşıyır. Sadəcə, qadağalarla problemi həll etmək mümkün deyil. Uşaqlar və valideynlər rəqəmsal təhlükəsizlik qaydaları barədə maarifləndirilməlidirlər. Media savadlılığı təhsil proqramlarının ayrılmaz hissəsinə çevrilməli, bağça və məktəblərdə sosial şəbəkələrdən təhlükəsiz və filtrlı istifadə mexanizmləri tətbiq olunmalıdır.

Prezident İlham Əliyevin sərəncamında məhz bu sosial reallıqlar nəzərə alınıb. Sərəncamda qeyd olunur ki, sosial münasibətlərin sürətlə rəqəmsallaşması və sosial şəbəkələrin uşaqların gündəlik həyatına getdikcə daha erkən yaşda daxil olması, həmin şəbəkələr vasitəsilə informasiyanın istehsalı, yayılması və istehlakının miqyasının artması bu sahədə hüquqi tənzimləmənin mövcud vəziyyətinin müasir texnoloji, sosial və təhlükəsiz-

lik çağırışları baxımından təhlilini və təkmilləşdirilməsini zəruri edir.

Sərəncama əsasən, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti aidiyyəti dövlət orqanlarını (qurumlarını), elmi müəssisə və təşkilatları, mütəxəssisləri və vətəndaş cəmiyyəti institutlarını cəlb etməklə və beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla, ölkə ərazisində uşaqların sosial şəbəkələrdəki zərərli məzmun və təsirlərdən qorunmasını, o cümlədən sosial şəbəkələrdə qeydiyyat zamanı yaş məhdudiyyətinin tətbiqini əhatə edən normativ-hüquqi aktların layihələrini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edəcək.

Habelə Nazirlər Kabineti məktəbəhazırlıq qruplarında və ümumi təhsil müəssisələrində mobil və elektron cihazlardan istifadəyə dair qaydaların müəyyən edilməsi və tətbiqi ilə bağlı tədbirlər görülməsi-

ni təmin edəcək, məktəbəhazırlıq və ümumi təhsil fənləri üzrə təhsil proqramlarına (kurikulumlara), o cümlədən məzmun standartlarına rəqəmsal savadlılıq, kibertəhlükəsizlik və məsuliyyətli onlayn davranış mövzularının daxil edilməsi, eyni zamanda mediada valideynlər, müəllimlər və uşaqlara yönələn maarifləndirmə proqramlarının hazırlanıb həyata keçirilməsi ilə bağlı tədbirlər görəcək. Sosial şəbəkələrdən qanunauyğun istifadənin, belə istifadə zamanı uşaqların hüquqlarının müdafiəsinin təmin edilməsi ilə bağlı mütəmadi maarifləndirmə işinin həyata keçirilməsi, o cümlədən uşaqların rəqəmsal rifahına dair elmi tədqiqatlar aparılmasının təşviq edilməsi məqsədilə də tədbirlər görülməkdir.

Uşaqların zərərli informasiyadan qorunması istiqamətində atılan addımlar gələcək nəsillərin sağlam formalaşmasında əhəmiyyətli rol oynayır. Bu, həm də cəmiyyətimizin mənəvi baxımdan sağlam və güclü gələcəyi deməkdir. Bu baxımdan Prezident İlham Əliyevin imzaladığı "Uşaqların rəqəmsal mühitdə zərərli məzmun və təsirlərdən qorunması ilə bağlı tədbirlər haqqında" sərəncam göstərir ki, respublikamızda rəqəmsal mühitdə uşaqların qorunması sahəsində tamamilə yeni mərhələ başlanır.

*Təhminə VERDİYEVA,
"Azərbaycan"*